

D.B. / Türkiye

(33526/08)

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARI

Aşağıdaki metin kararın resmi olmayan özetidir.

Özet

Başvuru sahibi İran İşçi-Komünist Partisi ile İran'daki İran Eşitlik ve Özgürlük İçin Öğrenci Birliği'nin faal bir üyesiydi. Ayrıca popüler bir öğrenci dergisinin yayın kurulundaydı.

2007 yılında İran'da Öğrenciler Günü'nde elliden fazla öğrenci tutuklanarak Tahran'daki Evin Hapishanesi'nde hücre hapsine mahkum edildi. Başvuru sahibinin çalıştığı öğrenci dergisinin yayın kurulunun üyeleri de tutuklananlar arasındaydı. İlerleyen günlerde, öğrencilere getirilen sıkı önlem sürecinde daha fazla öğrenci tutuklanarak hapsedildi.

2008 yılının ilk aylarında belirtilmeyen bir tarihte başvuru sahibi Türkiye'ye yasadışı olarak giriş yaptı.

5 Nisan 2008'de başvuru sahibi Türkiye'den yasadışı olarak ayrılmaya çalışırken Türk güvenlik güçleri tarafından yakalandı. Ardından Edirne Yabancılar Kabul ve Barınma Merkezi'nde yerleştirildi.

22 Nisan 2008'de başvuru sahibi İçişleri Bakanlığı'na geçici sığınma başvurusunda bulundu.

24 Temmuz 2008'de başvuru sahibinin talebi reddedildi. Geçici iltica talebinin reddedilmesine ilişkin karar aynı gün başvuru sahibine iletildi ve iki gün içinde itiraz başvurusu yapmadığı takdirde ülkesine sınır dışı edileceği konusunda bilgilendirildi.

25 Temmuz 2008 tarihinde başvuru sahibi Edirne valiliğine itiraz başvurusunda bulundu.

9 Eylül 2008 tarihinde itirazı Bakanlık tarafından reddedildi.

4 Kasım 2008'de BMMYK Ankara ofisi yetkilileri başvuru sahibiyle mülakat gerçekleştirdi. 20 Mart 2009 tarihinde başvuru sahibine BMMYK yetkisi dahilinde mülteci statüsü verildi.

Edirne Yabancılar Kabul ve Barınma Merkezi'ne yerleştirilmesini müteakip, 9 – 21 Temmuz 2008 tarihlerinde başvuru sahibi, gözaltına alınmasını ve yetkililerin kendisine geçici iltica sistemine erişim sağlamayı reddetmelerini protesto etmek üzere açlık grevi yaptı. Ayrıca bu Merkez'de hücre hapsinde tutulduğunu ve orada intihara teşebbüs ettiğini iddia etti.

25 Temmuz 2008'de başvuru sahibi Kırklareli Yabancılar Kabul ve Barınma Merkezi'ne nakledildi.

23 Nisan 2009'da başvuru sahibinin temsilcisi, Kırklareli Emniyet Müdürlüğü ile Emniyet Genel Müdürlüğü'ne bağlı yabancılar, hudut ve iltica dairesine dilekçe yazdı. Temsilci, idari makamların başvuru sahibinin Türkiye'den ayrılmasını kolaylaştırmak üzere başvuru sahibini serbest bırakmalarını talep etti.

Belirtilmeyen bir tarihte başvuru sahibinin temsilcisi Ankara İdare Mahkemesi'ne de başvuru sahibinin salıverilmesi için müracaatta bulundu.

19 Kasım 2009 tarihinde Ankara İdare Mahkemesi başvuru sahibinin Kırklareli Merkezi'nden salıverilmesi talimatını verdi. Bu salıverme kararı kişinin İsveç'e gönderilmesine dayalı olarak alındı.

26 Ocak 2010'da başvuru sahibi Yabancılar Kabul ve Barınma Merkezi'nden tahliye edildi.

Başvuru sahibi 4 Mart 2010'de Türkiye'den ayrıldı ve kişiye mülteci statüsü veren İsveç'e gitti.

Karar

Madde 2, 3 ve 13

Mahkeme başvurudaki bu hususun başvuru sahibinin Türkiye'den İran'a sınır dışı edilme riski ile ilgili olduğunu gözlemler. Mahkeme ayrıca Türkiye Hükümeti'nin Mahkeme'nin başvuru sahibinin İran'a sınır dışı edilmesine ilişkin olarak öngördüğü geçici tedbire uygun hareket ettiğini ve sınır dışı faaliyetini durdurduğunu da dikkate alır. Bunun yanı sıra, başvuru sahibi serbest bırakılmış ve kendisine İsveç'e gitmek üzere beklediği beş ay süresince geçici ikamet izni verilmiştir. Nihayetinde başvuru sahibi 4 Mart 2010'da Türkiye'den ayrılmış ve İsveç'e gitmiştir. Bu koşullar altında Mahkeme, başvuru sahibinin artık Madde 34 anlamı dahilinde Sözleşme Madde 2, 3 ve 13'ün ihlaline bağlı olarak mağdur olduğunu iddia edemeyeceğine kanaat getirir.

Madde 5

Mahkeme, başvuru sahibinin Türkiye'deki bir Yabancılar Kabul ve Barınma Merkezi'ne yerleştirilmesinin özgürlükten mahrumiyet teşkil ettiğine dair Abdolkhani ve Karimnia – Türkiye davasındaki görüşlerini yineleyerek, sınır dışı etmek amacıyla verilecek gözaltı talimatlarına ve gözaltı süresini uzatmaya ilişkin usulleri belirleyen ve bu gözaltı işlemlerine süre sınırı getiren açık yasal hükümler mevcut olmadığından, başvuru sahiplerinin özgürlükten mahkum kalmasının AİHS Madde 5 amacı bakımından 'yasalara uygun' olmadığı hükmüne varmıştır.

Mahkeme, başvuru sahibinin avukatının, başvuru sahibinin serbest bırakılmamasına ilişkin kararın iptalini 26 Kasım 2009'da talep ettiğini, Ankara İdare Mahkemesi'nin ise başvuru sahibinin serbest bırakılmasına ilişkin kararı ancak 19 Kasım'da kabul ettiğine dikkat çeker. AHİM Türk hukuki sisteminin başvuru sahibine, gözaltına alınmasının yasallığının hızlı adli incelemesine olanak sağlayacak bir çözüm getirmediği sonucuna varır. Dolayısıyla, Sözleşme Madde 5, 4. bendinin ihlali söz konusudur.

Madde 3

Başvuru sahibi hem Edirne hem de Kırklareli Yabancılar Kabul ve Barınma Merkezleri'nde hücre hapsine mahkum edildiğinden şikayetçi olmuştur. Bu hususta Sözleşme Madde 3'e istinat eder.

Mahkeme başvuru sahibinin, kişinin tek kişilik odalarda tutulduğuna ilişkin iddiasının güvenilirliğinin Mahkeme tarafından değerlendirilmesini sağlayacak şekilde fiziksel çevresi hakkında ayrıntılı bilgi sağlamadığına dikkat çeker. Aynı zamanda, bilhassa 21 Ekim 2008'de avukatı ile görüştüğü sırada bir psikiyatrist ya da psikologa gitmesine gerek olmadığına ilişkin verdiği beyanı dikkate alındığında, başvuru sahibi hücre hapsinin kendi ruh sağlığı üzerinde iddia ettiği olumsuz etkilerinin doğruluğunu kanıtlayamamıştır.

Mahkeme başvurunun bu hususunun kabul edilemez olarak belirlenmesi gerektiğini düşünür. Nitekim yukarıda anılanların ışığında, başvuru sahibinin bu başlıktaki iddiaları için ayrı bir karar verilmesine gerek olmadığı sonucuna varır.

Madde 34 (Bireysel Başvuru Hakkı)

Mahkeme, başvuru sahibinin avukata erişimindeki gecikme sebebiyle Hükümet'in Mahkeme İç Tüzüğü Kural 39'da belirtilen geçici tedbire uymadığını vurgular.

Mahkeme Türk Hükümeti'ni geçici tedbire zamanında uymaktan alıkoyan nesnel engeller olup

olmadığını belirlemek durumundadır. Bu bağlamda Mahkeme, başvuru sahibinin Mahkeme için bir vekaletname vermek üzere bir avukatla görüşmediği çünkü avukatın başta başvuru sahibiyle görüşmek üzere temsil yetkisi bulunmadığı şeklinde yetkililer tarafından bu hususta öne sürülen argümanını kabul etmez. Mahkeme, sürecin başındaki idari anlayışsızlık sebebiyle başvuru sahibinin vekaletname imzalamadığını ve İran'da karşılaşacağını iddia ettiği riskler bakımından daha ayrıntılı bilgi sağlayamadığını, dolayısıyla başvurunun tehlikeye atıldığını düşünür.

Mahkeme başvuru sahibinin etkin temsilinin ciddi biçimde engellendiğine kanaat getirir. Mahkeme, başvuru sahibinin sonradan bir avukatla görüşebilmiş, yetki formunu imzalamış ve İran'daki durumuyla ilgili bilgi sağlamış olmasının, yetkililerin Türkiye'nin yükümlülüklerine aykırı biçimde işlemleri zamanında yapmadığı gerçeğini değiştirmeyeceği görüşündedir.

Zarar, Masraf ve Giderler

Başvuru sahibi maddi ve gayri maddi zararlar için sırasıyla 3,200 Avro (EUR) ve 20,000 EUR talep eder.

Mahkeme tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında nedensel bir bağlantı görmemektedir; dolayısıyla bu talebi reddeder. Ancak, başvuru sahibinin yalnızca ihlal kararının alınması ile tazmin edilmesi mümkün olmayan gayri maddi zararlara maruz kalmış olduğunu düşünmektedir. İhlalin ciddiyetini göz önünde bulundurarak ve hakkaniyet gereğince, başvuru sahibine bu başlık kapsamında 11,000 EUR ödeme yapılmasını öngörür.

Başvuru sahibi ayrıca Mahkeme nezdinde ortaya çıkan masraf ve giderler için 3,500 EUR talep etmiştir. İstanbul Barosu ücret baremine atıfta bulunarak yasal temsili için 3,000 EUR talep etmiştir. Ayrıca, çeviri, ulaşım, telefon ve faks giderleri için 600 EUR talep etmiştir.

Mahkeme başvuru sahibine bu hususta 158 EUR ödeme yapılmasının makul olduğuna karar verir.

